

ENTREVISTA AMB EN... POL LÓPEZ

– Equip eipea¹ –

El Pol López ens esperava al hall del Teatre Lliure de Gràcia. Era mitja tarda i al vespre es transmutava en Hamlet en l'obra que es representava al mateix teatre. La Laia Martí i l'Edu Gibert ens havien proporcionat el contacte, però la resta de facilitats les havia posat el mateix Pol, amb la seva immediata disponibilitat per trobar-nos i parlar del seu paper a l'obra *El Curiós Incident del Gos a Mitjanit*², per la que va guanyar l'any 2015 el Premi Ciutat de Barcelona de Teatre i el Premi de la Crítica i on interpretava un noi amb Síndrome d'Asperger. El Pol López és un actor de teatre, cinema i televisió, nascut a Barcelona l'any 1984. Tots tres membres de l'equip havíem vist *El Curiós Incident del Gos a Mitjanit*... i tots tres havíem quedat embadalits per la seva capacitat en fer real el seu personatge. Personalment, la primera de les dues vegades que vaig assistir a l'obra, vaig tenir la mateixa sensació i dubte que quan vaig veure la pel·lícula *A qui estima, en Gilbert Grape?* d'un llavors desconegut Leonardo DiCaprio, fa ja força anys: es tractava d'una persona amb discapacitat brodat la feina d'actor o d'un actor que brodava el seu paper de discapacitat?

Els motius del dubte s'esvaeixen quan comencem a parlar amb ell. Havíem sentit dir al director de l'obra, el Julio Manrique, que des del primer moment havia pensat que l'obra només es podia fer amb el Pol d'actor principal. Qui sap? Potser tenia raó. Difícil pensar-ho ara diferent. Volem saber com s'ho ha fet per captar l'essència del personatge, per transmetre aquest realisme que va més enllà dels gestos, de les estereotípies apreses. I li preguntem. Ens explica que

Entrevista a Pol López al Teatre Lliure de Gràcia.

va llegir molt, que va parlar amb professionals, que va conèixer un noi amb la Síndrome d'Asperger i un altre amb autisme sever. Però comencem a entendre què va aprehendre i què va fer seu quan ens detalla aquests contactes. El Pol ens transporta al món de la sensibilitat, la dels nois que va conèixer, però sobretot la seva pròpia per veure el que molts han

«És esgotador. Perquè no tens tornada. Estàs sempre amb tu, amb tu, amb tu i amb el teu món, és molt esgotador».

trigat temps en captar o no han pogut fer mai: “Em va servir molt apropar-me a ells. Vaig poder, sobretot, estar molt a prop físicament. Això és important, també, per una qüestió de la mirada. Poder estar a prop de com veuen el món, com et miren a tu, com miren a un desconegut, què els hi agrada, com es relacionen amb l'espai, com es relacionen amb els altres elements externs, quin temps prenen per acabar coneixent-los, que és una altra història”.

Apropar-se, mirar com miren. Bàsic, indispensable. El què, en definitiva, permet pensar, treure conclusions, entendre: “Els veuen que hi ha molta informació a les mirades. Al principi, pensava que hi havia una mancança de sensibilitat i em vaig adonar de que realment era al contrari. Era una hipersensibilitat, en la gran majoria de casos molt forta, i que la mirada de l'altre, allò altre, la presència de l'altre, el que emana, la seva energia... ells ho canalitzaven d'una manera molt intensa. Gràficament era com si tu po-

guessis entrar a dins seu. I ells ho volien protegir: aquí no entrarà ningú, això és com molt meu. Una hiperprotecció a una cosa molt interna, molt pura”.

Estar a prop de tot allò el va “corprendre”, ens diu, el va emocionar. Alhora, el va ajudar a aprendre tècnicament. Ens explica la lluita per trobar el to d'emoció adequat. Tenint al cap tot el que havia llegit i li havien explicat, “tenint aquest imaginat i també robat decàleg, creient-lo incorporat bastant dins del meu cos, de la meua manera de pensar, una cosa bastant com possessiva, em vaig negar a emocionar-me quan no toqués i a fer tons perquè sí. No pensava emocionar-me quan estigués establert, sinó quan jo ho sentís”. Va costar, li va portar llargues converses amb en Julio Manrique en les que diferien sobre el moment en que el personatge s'emocionava, però va confiar en la seva intuïció per entendre aquelles persones amb autisme que havia conegut. I, finalment, “hi ha un moment de l'obra en que ho vaig trobar: després de tot el viatge que el Christopher fa per la ciutat, amb tots els inputs, amb tots els sorolls... i està a l'estació del tren i aleshores allà torna a arribar a casa.. no hi eres... t'esperava aquí... ja està pensant en l'examen de matemàtiques, en fer l'examen, si estarà cansat, si podrà menjar... Aquesta és la part que un actor ha de treballar més, el monòleg interior, perquè allò sigui viu i sigui realment una persona que està pensant. Amb això vull dir que en aquest moment, quan estic esperant allà i em diu “com estàs?” i dic “estic molt cansat” i llavors allà em moria -diu allargant el final de la paraula amb un to que expressa profund cansament-, i hi havia alguna cosa que jo no podia, era a desgrat meu, “estic molt cansat” i era perquè havia aconseguit no voler emocionar-me quan tocava o demés. Allà va ser una de les claus, intentar entendre aquesta manera de no fer les coses i de no intentar construir un personatge, sinó intentar sentir-lo molt meu i molt propi, i va anar apareixent l'emoció”.

Troba un altre exemple per explicar-nos el seu camí en la recerca del

«Jo m'intentava dir a mi mateix: és que el que has de dir és que són persones que viuen amb Asperger i que tenen una mirada diferent».

Christopher: el to de veu. “No sé com va anar. Va sorgir. Sorgeix perquè jo estava pendent d'altres coses, no estava pendent del to de veu. Si estàs ocupat amb una cosa, si les teves fixacions en són unes, llavors -i ens regala la veu del Christopher per demostrar-ho- segurament demanaràs les coses d'una manera en la que no hi ha emoció en allò, hi ha només objectiu. Hi ha qüestions culturals, hi ha qüestions de pose, d'aparentar, de representar. Ell, per exemple, cap desig de representar res, cap desig d'aparentar res. Vol allò, llavors la informació s'ha de dir molt bé perquè sempre arribi i s'entengui. Són unes altres les motivacions de com usen el llenguatge. Sí que em vaig fixar molt en que a tots sovint els agrada parlar molt bé. Són bastant “pedantillos”... Això es diu així... La mateixa cosa que jo m'exigia molt també a mi. Una cosa que no m'agrada que em passi com a actor és que no se m'entengui. Per tant, m'anava perfecte...”. I somriu, somriem.

El to de veu ens porta a les paraules. El Pol ens explica com sent ell que les persones amb Síndrome d'Asperger, o el Christopher, viuen les paraules: “Les paraules estan plenes d'una altra cosa, les omplen d'un sentit molt únic. Les paraules estan plenes d'una cosa molt tançada. Per ells, els significats de les coses són compactes. Això fa que la paraula

surti d'una determinada manera. Fins i tot hi ha una qüestió d'un gust per dir que és admirable, perquè ho diuen súper bé. Sense voler, fan coses que els actors treballem. Això ho tenen molt integrat”. I ens ho escenifica, vocalitzant paraules com cotxe o raspallar, per demostrar-nos la vessant estètica i la importància de la forma, el sentit estètic de l'entonació que sembla dibuixar la pròpia acció: “ras... pa...llar...”.

Han passat mesos des de que el Pol fes de Christopher, primer al Teatre Lliure, després al Poliorama³, però té molt present el món emocional que va envoltar aquella experiència i, en parlar-ne, reviu també els seus efectes: “Era molt cansat de fer. Era esgotador!”. I la seva argumentació ens acosta un cop més a entendre la persona que estava interpretant i ens parla, alhora, de la contra-transferència: “Perquè jo no podia treure gaire. No podia mirar mai, mai, mai els ulls de l'altre. Si els mirava, de fet volia dir que jo aquell dia estava una mica desconcentrat i m'havia de tornar a concentrar, en mi mateix... i cansava molt. És esgotador. Perquè no tens tornada. Estàs sempre amb tu, amb tu, amb tu i amb el teu món, és molt esgotador. Això també em feia entendre coses, ni que fos de resquitllada, d'ells. Em costava molt baixar quan acabava la funció, pel ritme, per tota aquesta qüestió que té a veure amb ells, amb com els hi costa buidar-se o cuidar-se o emocionar-se lliurement. Crec que això els hi comporta un patiment”. Estem impressionats per la clarividència del seu discurs. Introduïm la idea de que aquest cansament que veiem en ells, que podem sentir en nosaltres com a professionals, es dona també en la família.

Ho corrobora, ho té clar. I ho explica amb respecte i simpatia per les famílies. Recorda les de l'Iñaki i del Xavier, nois amb autisme que va conèixer. També ens parla del Miguel Gallardo⁴, amb el qui va coincidir en una entrevista. Parla de la seva admiració per ells, encara que és conscient de que aquests afalacs tant els hi són: “han de canviar moltes coses de la seva vida, han d'entendre la pa-

¹ Text redactat per en Josep Mª Brun.

² Novel·la homònima original en anglès de l'escriptor Marc Haddon (2003), adaptada al teatre per en Simon Stephens, traduïda al català per la Cristina Genebat i dirigida en català per en Julio Manrique.

³ Teatres de la ciutat de Barcelona.

⁴ Dibuixant i novel·lista gràfic, pare d'una noia amb autisme i autor del llibre “Maria i jo” sobre la seva filla.

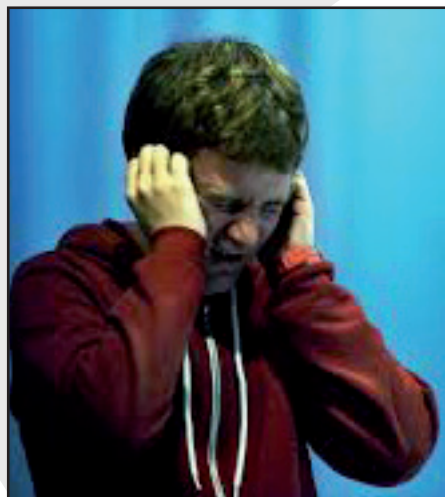
raul paciència d'una altra manera i han d'entendre què et pot alegrar del teu fill. Aprenen coses que nosaltres, o la gent que no tinguem fills o no estiguem tan a prop de nois amb Asperger, ens costarà entendre, perquè la seva escala de valors de les coses que realment valoren sobre la vida del seu fill canvia, l'estimació canvia. Segurament, perden tantes tonteries socials. Segurament, vas a una cosa molt més essencial com si és feliç amb això o amb què està content. En aquest sentit sí que crec que poden donar una lliçó o ensenyar uns valors que altres pares a vegades se n'obliden...". Entén que un, com a pare, no està preparat per certes conductes del fill i que això fins i tot pot fer-ho difícil de suportar físicament. "Per poder sobreviure emocionalment, han de fer uns canvis molt potents". Ens parla dels col·loquis que es realitzaven al teatre després d'algunes funcions i de com notava l'agraïment dels familiars d'una manera molt especial. "Amb el Julio parlàvem, en nits d'aquestes que et dius coses maques, de què bonic que era poder arribar a aquesta gent i que se sentissin acompanyats, compresos i que l'obra donés visibilitat a un tema al què no se'l dóna, i que tingués tant d'èxit i fes un pet tan fort a nivell mediàtic i de mitjans..."

Parlem de la singularitat, d'allò tan gastat, però sovint, a la pràctica, tan oblidat de que cada persona és diferent. El Pol reclama l'esforç de tothom per fer realitat aquesta idea: "Això és un esforç que hauriem de fer tots. Però no sembla que ni la societat, ni els mitjans, ni els poders fàctics, ni la publicitat apel·lin gaire a aquesta idea de la diferència, de que cadascú té les seves peculiaritats o les seves potencialitats. No te n'has d'avergonyar de que cadascú tingui les seves sensibilitats. Està bé pensar-ho i fer coses a favor d'aquesta idea". Comentem que la corrent oficial de la psiquiatria i de la psicologia està en la línia de la uniformitat. La seva interpretació del perquè és més benivolent que la que tenim nosaltres al cap: "No saps si és per mandra o per desconexió... o per anar per feina". Arran de la singularitat, li expliquem el significat de les dues últimes lletres d'eipea: els autismes, en plural. En Pol opina que en el llenguatge també trobem i posseïm mol-

«El Christopher és compacte com una mala cosa. És l'antítesi del Hamlet».

tes maneres de trencar barreres. Com en la qüestió del gènere, creu en la importància del llenguatge per anar canviant la societat, "per emancipar-nos d'estructures que ens volen dominar o que ens volen estandarditzar. Jo m'intentava dir a mi mateix: és que el que has de dir és que són persones que viuen amb Asperger i que tenen una mirada diferent. És responsabilitat nostra el fer ús del llenguatge d'aquesta manera, el llenguatge és importantíssim".

La conversa és intensa en els seus continguts, sense estridències ni concessions, florentina, però sense superficialitats. Portem més de quaranta minuts parlant i, de sobte, restem en un silenci que s'allarga uns segons més del compte. No duem guió ni papers, ens refiem de la nostra capacitat d'escoltar i dialogar, però ens hem quedat sense paraules. De manera elegant i discreta, el Pol ens dóna un cop de mà: "Voleu aigua?" I s'aixeca

Pol López: "Al principi, pensava que hi havia una mancança de sensibilitat i em vaig adonar de que realment era al contrari".

i ens en va a buscar "a la font" del bar, deixant-nos una estona sols per refer els nostres pensaments i revisar entre els tres com aprofitar el temps del que encara disposem.

Tornem a l'obra. Ressaltem el doble eix, de personatge i coral, que li trobem. I volem saber sobre la resta d'actors que l'acompanyaren dalt l'escenari. Ens confirma que va ser un treball intens de tothom, ens parla de les trobades de tots els actors amb els nois i les famílies, de certs sentiments que van despertar els familiars sobre alguns actors. I afegeix: "Una cosa que vèiem molt és que en els pares, en les mares, sempre hi havia alguna cosa que recordava al fill. Sovint, el pare o la mare que tenia més afinitat i semblances, potser era la persona que més entenia el seu fill, que hi havia quelcom potencial dins seu proper a un cert autisme i que per això ho entenia. Això era interessant". Ens destaca, també, el patiment dels seus companys amb ell. O, millor dit, amb el Christopher: "Van haver de patir el fet d'un actor que no et mira, que no et fa cas, que et menysprea si dius alguna cosa, que és totalment injust. Ens vam apropar molt al que és la manera que tenen de viure en grup o de no viure en grup. Ens hi vam apropar molt i això era dur i difícil perquè un noi amb Asperger pot arribar a ser molt injust. Si creu que has fet una cosa injusta o creu que has dit una mentida, o és una cosa en la que ell no creu o no hi està d'acord, pot arribar a posar-te la creu de per vida. Això ho vèiem, ho enteníem". Ens esplaiem en la metàfora: és una obra coral, però en la que hi ha un personatge molt clar, que és un personatge que està sol, i que alhora repercuteix molt sobre tots els altres personatges. El Pol hi està d'acord: "Sí, sí... Com pot desestabilitzar el Christopher i com tothom està intentant entendre'l i mirar-lo des de tots els angles, mentre ell passa olímpicament en molts moments. Fins i tot aquesta indiferència és el que a vegades costava més en els altres personatges de portar, com s'apropaven a mi i jo no els hi donava treva. Tu també et senties malament". I tanca la reflexió amb un exemple. "Ara mateix, la Cristina Genebat, que era la meua mare a El Curiós Incident del Gos a Mitjanit i amb

qui també treballem aquí a Hamlet, em deia: Oh, què bé, per fi et puc mirar als ulls i dir-te les coses als ulls. Perquè era cansat. No és que et sentís malament. El teatre és compartir amb l'altre, però la manera de compartir no era la mateixa... I a ells també els hi cansava això".

Aquest personatge que interpreta la Cristina Genebat, el de la mare del Christopher, desperta polèmica i sentiments enfrontats, pel fet de que l'abandoni amb el pare. Ens ajuda a poder pensar en els sentiments ambivalents i en la capacitat o no d'acceptar-los en nosaltres mateixos: "Hi havia gent que ho entenia: mares amb nois amb Asperger que també deien que ho podien haver pensat, ho podien haver sentit. A vegades, van bé aquestes coses perquè sinó un es nega a poder pensar o sentir això. Sí, sí, no passa res. Si acceptes que ho has sentit o pensat, probablement arribis més lluny a nivell de maduresa o d'entendre certes coses teves i fins i tot de millorar la relació amb el teu fill. Que siguis capaç de tractar-te una mica més bé a tu també, que no et 'matxaquis' per ser dur".

Estem acabant. Li preguntem al Pol si, un cop interpretada l'obra, li diria a l'autor de canviar quelcom del llibre, si troba a falta o li sobra alguna cosa. La pregunta el sorprèn: "No ho sé, no m'ho he plantejat. Crec que és una genialitat el que va escriure Haddon i l'adaptació del Simon Stephens encara més. Al contrari, penso que hi ha coses que són genials de l'obra i que no surten en l'adaptació. Hi ha una frase sobre els esperits que és genial. Crec que està molt ben escrit el personatge i el que sorprèn és que sigui tan

En Pol López i la Cristina Genebat interpretant a Christopher Boone i la seva mare a "El Curiós Incident del Gos a Mitjanit", dirigits per Julio Manrique.

interpretable". Ho compara amb el Shakespeare, que "és molt interessant per filòsofs, estudiosos, filòlegs... gent a la que l'interessa la literatura i el pensament, però ho veu llegit i pensa... això és una passada, aquí hi ha ciència, poesia, comportament, filosofia... Però quan a part d'això després ho interpretes, quan és tan interpretable o representable, encara et sembla més impressionant. No només és això, sinó que jo puc vehicular i puc viure, puc conduir per aquí emocionalment. Llavors ja és quan realment te n'adones com actor que no només és Shakespeare, sinó que tenim la sort d'adonar-nos del poder que té la paraula ben escrita. I això passa amb el Christopher. En principi era una novel·la, un best seller, però quan es

porta a l'escena i el vius i passes, dius... Uaaaauuuu, quina gran cosa aquest text!".

Ha estat quasi una hora de conversa. Ja d'en peus, en acomiadar-nos, li demano una comparació entre els dos personatges, el Christopher d'El Curiós Incident del Gos a Mitjanit i el Hamlet. La resposta és ràpida: "El Hamlet és ple d'arestes, el Christopher és compacte com una mala cosa. És l'antítesi del Hamlet". No li desitgem sort pel Hamlet que representarà al vespre. No sabem com es fa això amb els actors sense apel·lar a la escatologia i no volem esgarrar-la. Però de ben segur que si aplica la seva sensibilitat, el Pol se'n sortirà⁵. ●

⁵ El Pol López ha rebut el Premi Butaca de teatre de Catalunya (2016) per la seva interpretació de Hamlet.